

“Skirtumas tarp sėkmingų žmonių ir ypač sėkmingų žmonių yra tik toks: ypač sėkmingi žmonės sako “ne” praktiškai viskam”- Warren Buffet

Šiandien- jubiliejus.

Kitoks, nei įprastas. Nedera nei su Zodiako, nei su rytietiškais kalendoriais- tad nebeturiu ieškoti panašumų nei su tipišku avinu, nei su ožiaragiu, gaidžiu ar kiaule.

Šiandien- 17 000-ji mano gyvenimo diena.

Pastebėjau, kad taip skaičiuodamas, kiekvieną dieną suvoki kitaip, nei skaičiuodamas nugalėjimus. Turi progą daug dažniau pagalvoti apie savo gyvenimą ir susivokti, nei tik kartą per metus užpūsdamas žvakutes ant gimtadienio torto. Ar skaičiuodamas metus dešimtmečiais, it vestuvių jubiliejus. Tik Hollywood'o vampyrai, ir visi tie, kurie nusprendė krioniškai užsišaldyti, skaičiuos šimtmečius. Arba ne.

O va, matuodamas gyvenimą dienomis, jautiesi it astronautas tarptautinėje kosmoso stotyje. Ten laikas irgi taip skaičiuojamas. Nuolat gerinami “išbuvimų” rekordai. Svarbiausia, kad ten, 400 km aukštyje, skrisdamas aplink žemę veik 29 000 km/h greičiu per dieną pamatai bent 16 saulėtekų.

Ir 16 saulėlydžių.

Akivaizdu, kad tada kiekviena diena įgyja kitokią prasmę. Ir horoskopų, pasikartosiu, nebereikia- staiga esi nei žuvis, nei mėsa. Nei svarstyklės.

Esi kosmonautas.

Faktas: šiandien čia, žemėje, komunikuojame šviesos greičiu, ir visa kas, atrodo, vyksta it pagreitintam kine, ar stebint iš kosminės stoties: įvykių tiek daug, viskas vyksta taip greitai, ir pasaulis toks mažas, kad visas telpa net ir 5 colių ekranėlyje.

Todėl matuoti gyvenimo trukmę dienom, o dar geriau- valandom ir minutėm gali būti ne tik originalu, bet ir praktiška.

It naudotum visuotinai koordinuojamą laiką (UCT).

Amerikiečių mąstytojas ir išradėjas Buckminster Fuller taip ir darė- kasdien, kas 15 minučių pildė savo veiklos dienoraštį, ir tapo pirmuoju žmogumi, taip išsamiai ir chronologiškai aprašiusiu savo gyvenimą.

Šie jo užrašai- [Dymaxion Chronofile](#)- buvo pildomi nuo 1917 iki 1983 m., ir šiandien saugomi Stanfordo Universiteto bibliotekoje. Įspūdingas eksponatas- visų užrašų, sudėtų į juostą, ilgis viršija 1400 pėdų.

Viena aišku- tapęs tokiu Über-metraštininku, esi priverstas dažniau pagalvoti, ką gi iš tikrųjų darai dabar, čia, šiandien- šias penkiolika minučių. Fulleris savo paskaitose yra minėjęs, kad kitaip elgtis jis net negalėjo- nes laikė savo gyvenimą *“eksperimentu, siekiančiu parodyti, kaip vienas asmuo gali prisidėti prie pokyčių pasaulyje, kurie padėtų visai žmonijai”*.

Toks didis tikslas ir šiandien skambėtų... it didybės manijos apimto žmogaus siekis, tačiau svarbiausia, kad Bucky puikiai pavyko- jis pasiekė dar daugiau, nei buvo užsibrėžęs: užpatentavo net 28 išradimus, tapo ir pripažintu architektu, ir dizaino guru, ir mąstytoju, ir mokytoju, ir matematiku, ir rašytoju, daugybės garsių universitetų garbės daktaru ir įkvėpė milijonus.

Ir kai vėl girdžiu- “tai kiek gi laiko tam keistuoliui Bucky prireikdavo pildyti tą savo veiklos dienoraštį, jei jis tai darė kas 15 minučių?” – atsakau: taip, tai apie

50 įrašų per dieną, ir jei vieną įrašą surašyti trukdavo bent minutę, galime skaičiuoti, kad taip stenografuoti gyvenimą užtrukdavo bent valandą. Ar dvi. Daug?

Žiūrint, su kuo lyginsi

“Aš džiaugiuosi, kad Pandora gali padėti surasti tai, kas man patinka. Ir truputį nerimauju, kad ji taip įtaigiai formuoja mano skonį, jog galų gale ir nulemia, kas man patiks”- Sam Harris

Kaip vidutinis statistinis 15-24 m. amerikietis praleidžia 16.5 valandų per parą?

Turiningai: bent 4 valandas žiūri savo išmanųjį mobilųjį įrenginį, aka telefoną, vis dar randa 4,4 valandas televizijai, 2 valandas ir 45 minutes žaidimams, 2 su puse valandos klauso muzikos, veikia dvi valandas naršo internete, iš jų 40 minučių žiūri video. Valandą ir penkiolika minučių skaito.

Kada gi jis dirba, miega, mokosi, ir valgo?

Vidutinis statistinis 15-24 m. amerikietis daro kelis darbus iš karto, *multitaskina*: ir klausosi muzikos, ir žaidžia. Arba žiūri TV, ir žaidžia, ir naršo internete. Arba: žiūri televiziją per telefoną, tuo pat metu žaisdamas televizoriaus ekrane ir klausydamasis muzikos atsakinėja feisbuko žinutes, komentuodamas per planšetę rodomas rungtynes.

Lengvai.

O štai vidutinis statistinis interneto vartotojas šiandien:

išvysta bent **300 skirtingo turinio žinučių** socialiniuose tinkluose- tai daugiau nei 50 000 žodžių (didelis romanas), potencialiai jo “laiko juostoje” gali pasirodyti **iki 1500 žinučių**, spusteli nuo **100 iki 1000 aktyvių nuorodų**, čia pat socialiniuose tinkluose jam pradedama rodyti **bent 400 minučių video**; vienas mobilaus ryšio abonentas išsiunčia ir gauna **nuo 10 iki 100+ tekstinių žinučių**, vidutiniškai, telefonu- paaugliai ir 1000, darbe sulaukia vidutiniškai 100 žinučių elektroniniu paštu per dieną, išvysta nuo 50 iki 80 reklaminių žinučių internete ir dar daugiau vaizdo reklamos žinučių ne internete, turi rinktis iš beveik **40.000 skirtingų prekių** eilinėje maisto parduotuvėje- nors pats reguliariai vartoja tik pusantro šimto skirtingų pavadinimų prekių, o šiaip internete pirkėjai gali rinktis iš **232 milijonų skirtingų prekių** vien amerikietiška amazon.com.

Be to, vidutinis vakarų gyventojas turi bent 2000 skirtingų daiktų namuose, kuriais, nori nenori, tenka rūpintis irgi.

Todėl šiandien, kai:

- Veikiančių interneto puslapių skaičius artėja prie trilijono,
- per dieną paskelbiama bent du milijonai naujų įrašų tinklaraščiuose,
- per dieną peržiūrima 4 milijardai video įrašų Youtube,
- bent 100 milijonų naujų nuotraukų atsiranda “Instagram” ir kiekvieną minutę Facebook’e spustelėjama bent 3 milijonai “like”,

- planetoje veikia dar ir virš 20.000 televizijos stočių, atakuojančių savo žiūrovus 85.000 valandų programų per dieną.
- Laisvu nuo darbo laiku, vidutinis amerikietis papildomai gauna bent 34 Gb informacijos- arba bent 100.000 žodžių, kasdien
- **ir per parą turime “suvirškinti” bent penkis kartus daugiau informacijos**, nei vidutinis žmogus gaudavo prieš trisdešimt metų, bei
- **...daug daugiau per dieną**, nei jos vidutinis žmogus gaudavo **per visą gyvenimą** prieš pusantro šimto metų...

... ar mes apskritai dar turime kam nors laiko?- naiviai paklaustų tas pats kasdien savo gyvenimą aprašinėjęs Bucky Fuller.

Turime, Bucky.

Į valias. Nes tai, beje, ne laiko, o prioritetų klausimas, Mr. Fuller.

Šiandien, va, veik visi chronologiškai ir savanoriškai dokumentuoja savo, ir ne savo gyvenimus: ir aprašo, ir fotografuoja, ir filmuoja, ir dalinasi visokiausiais įspūdžiais, ir vertina vieni kitus. Ar kitų vertinimus. Ar kitų vertinimų vertinimus. Todėl labai džiaugiuosi, kad didžiausi ir spalvingiausi mano jaunystės paklydimai įvyko tada, kai interneto dar nebuvo. Prieš kokius dešimt tūkstančių dienų. Kas buvo- pražuvo, ir tai nuostabu. Nebesivaidena feisbuke.

Tačiau šiandien, kai internetas yra, ir dar toks greitas, su daugybe feisbuko ar instagram įrašų, pasidalijimų, įkėlimų ar “laikų”, n žinučių elektroniniu paštu, Facetime ar Feisbuke, begale prisijungimų ir atsijungimų, apsilankymų, slapukų, koduočių ir GPS įrašų, mes, dažnai to net nesuvokdami, paliekame itin gausius pėdsakus internete.

Visiems laikams.

Tai tikras lobis šiandien ūmiai išstobulėjusios algoritmų sistemoms, kurios seka kiekvieną mano, ir tavo, žinoma, krustelėjimą- ar internete, ar mobiliuosiuose, ir žino apie mus daug daugiau, nei žinome mes patys.

Kitaip sakant, pildo mano virtualų metrašį, ir profilį, taip išsamiai ir tiksliai, kaip man pačiam niekad nepavyktų, ir ne kas 15 minučių, o kiekvieną sekundę. Taip surinktą informaciją galima analizuoti daug greičiau, ir tokiais pjūviais, kurių nei aš, nei uoliai savo dienoraštį pildęs Bucky net nesusapnuotų, maža to, lyginti visą informaciją apie mane su informacija apie milijardus kitų vartotojų, ir pastebėti tokias koreliacijas, kurių paprasti mirtingieji niekad nepastebėtų.

Įdomiausia yra tai, kad šioms ištobulėjusioms algoritmų sistemoms visiškai nebesvarbu, ką aš įrašau savo dienoraštyje, “sakau” feisbuko paskyroje, tinklaraštyje ar čiulbu Twitterlyje.

Mažiausios mano elgesio ir gyvenimo nuotrupos, kai jų tiek daug, ir kai pagaliau sugebama šią informaciją taip lengvai apdoroti, **leidžia sukurti tikslų, nors ir virtualų mano profilį, kuris mane padaro daug labiau nuspėjamu ir charakterizuojamu, nei tas įvaizdis, kurį puoselėju sau, ir kitiems, pats.**

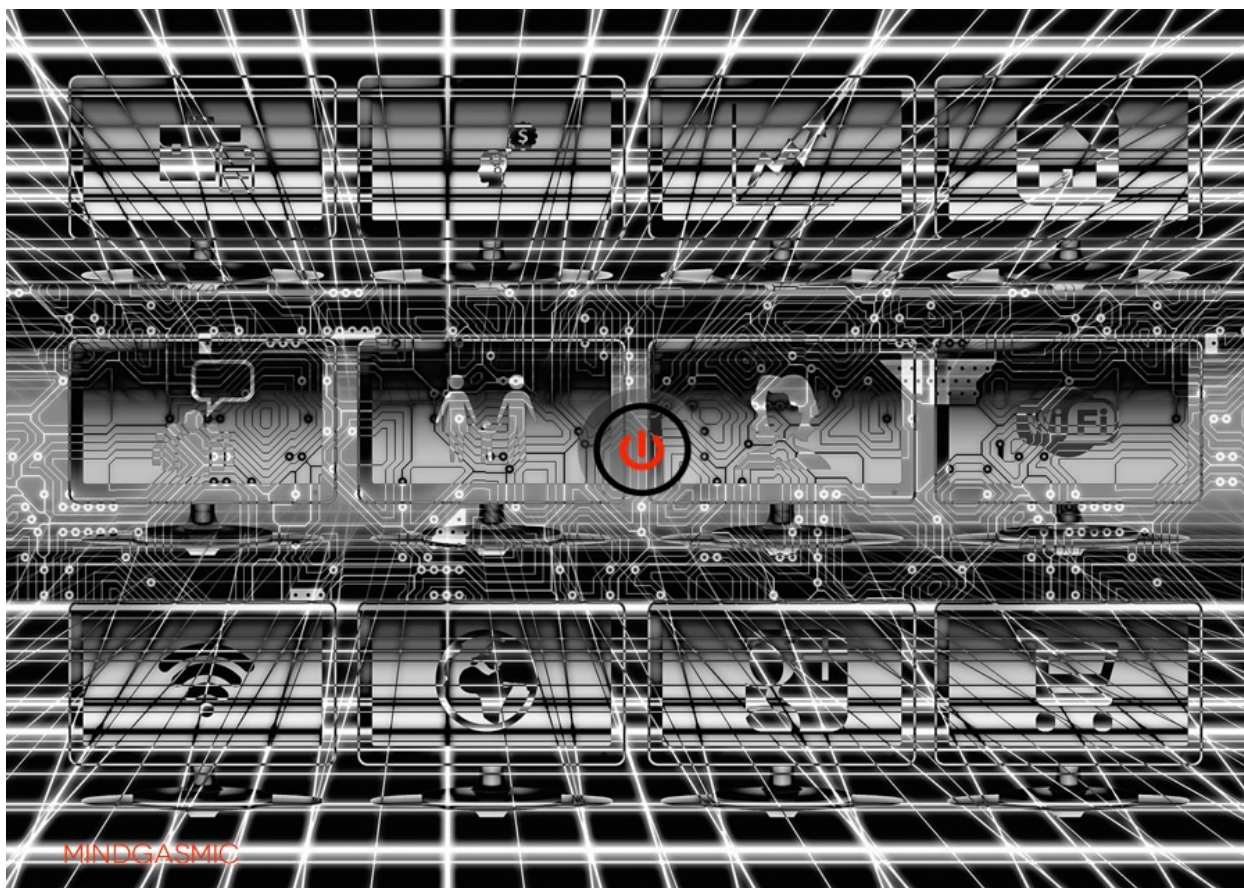
Tarkime, sistemos jau mato, kad greitai pirksiu tą ar tą- nors pats to greičiausiai dar nesuvokiu.

Stebina mane tiksliais rekomendacijomis, pasiūlymais, kurie, atrodytų, idealiai tinka būtent man. Apskritai, dažnai jautiesi esantis “tik tau” sukurtame virtualybės burbule- nes taip ir yra. Mano paieškų rezultatai skiriasi nuo Petro rezultatų puslapio. Ar Joe. Ar Michailo. Net jei ieškome to paties. Visa, kas rodoma mano "laiko linijoje", sustyguota būtent man.

Šiandien išmaniosios sistemos lengvai gali įvertinti, ar aš intravertas, ar ekstravertas, ar pasitikintis, ar ne, koks mano IQ, kiek uždirbu, kas man įdomu, ar esu atkaklus, ar dėmesingas, ar išsiblaškęs, kokia mano seksualinė orientacija, ar liksiu ištikimas santuokoje, kaip metodiškai kam ruošiuosi, ar manimi galima pasitikėti, koks būčiau komandoje, koks mano vadybos stilius ir t.t.

To- taip tiksliai- niekad nesužinotų jokie darbdaviai net ir geriausių specialistų surengtoje atrankoje. [Profesorė Jen Golbeck](#) iš Maryland Universiteto, tirianti būtent tokius, visažiniuos algoritmus, neseniai interviu NPR radijui pripažino: *“Aš kuriu analogijas su Manhattano projektu, visą laiką (= atominės bombos kūrimo projektas). Ir turiu paaiškinti žmonėms, kad tai ne hiperbolė, suprantat? Tai, ką aš darau, gal ir nesugriaus miesto, bet gali sugriauti gyvenimus tokiam pačiam skaičiui žmonių. Šis potencialas, milžiniškas, gyvenimus keičiantis poveikis, kurį turi mano dabar kuriamos technologijos, mane gąsdina.*

Mes turime suvokti, kokį poveikį tai turės ir sugalvoti, kaip su šiomis technologijomis verta elgtis, tiek asmeniškai, visuomeniškai ir teisiškai, jei nenorime, kad atsitiktų siaubingi dalykai. Nes nebegalėsime grįžti atgal ir jų ištaisyti, kai poveikis prasidės”

Džinas iš butelio

“Niekas didingo neateina į mirtingųjų gyvenimą be prakeikimo”- Sofoklis

Hitachi, va, neseniai paskelbė, kad jų save mokanti algoritmų sistema gali pakankamai tiksliai nuspėti, kada ir kur įvyks kitas nusikaltimas, pasitelkdama įprastai prieinamus duomenis- tokius kaip istorines nusikaltimų suvestines, oro prognozes, socialinių tinklų profilių informaciją, žemėlapius, šūvių sensorius, video kameras ir t.t. Paprastas mirtingasis ypatingų dėsningumų ar koreliacijų tokioje gausybėje įprastų duomenų neįžvelgia, o va save mokančios algoritmų sistemos- lengvai. Ir nenuilstamai.

Target neseniai susimovė, penkiolikmetei paauglei atsiuntę specifiškai nėščiosioms skirtą prekių katalogą ir kuponų- mat jos pirkinų istorija leido teigti, kad ji jau laukiasi, nors pati mergina to dar net nežinojo. Moksleivėms tėvams buvo staigmena.

Jei internete sumanyčiau intensyviai ieškoti greitpuodžių ir...trašų, labai gali būti, kad netrukus į duris pasibelstų tam tikros kovos su terorizmu tarnybos. Mat tai-

akivaizdi indikacija, jog ruošiuosi gaminti sprogmenis. O jei, tarkime, Facebooke “pamėgčiau” “Curly Fries”- tai tokie it artrito susukti traškučiai- algoritmų sistemos tai įvertintų kaip vieną iš požymių, jog esu aukštesnio, nei vidutinio IQ. Nuostabu, bet nieko nuostabaus- feisbuke atskleisti pomėgiai leidžia algoritmų sistemoms stublinančiai tiksliai nustatyti- [dažnai net geriau, nei tai pavyktų testais ar kolegų vertinimais](#)- ar vartotojas piktnaudžiauja narkotinėmis medžiagomis, kokios jo politinės pažiūros, IQ, ir net sveikatos būklė.

O pagal tai, kiek visa ko jis peržiūri, kaip ir kur aktyviai naudoja savo išmaniuosius įrenginius, kiek ir ko daro vienu metu, galime spręsti ir apie vidutinio interneto vartotojo smegenų būklę.

Kuri- jei jau tiesiai šviesiai- gali kelti nerimą.

Virškindami tiek informacijos šiandien, patiriame klasikines streso reakcijas. Nuo tipišku tapusio FOMO (baimės ką nors pražiopsoti) iki depresiją keliančio pavydo ar bejėgiškumo. Naršydami, šuoliuodami tarp įvairiausių žinučių ir naujienų, nuolat blaškomi įvairiausiais pranešimais, atnaujinimais ir kitų vyksmais, patiriame tikras kortizolio ir adrenalino liūtis, ir rizikuojame persistimuluoti.

Kiekviena telefono žinutė reikalauja dėmesio iš karto- neatsakysi, rizikuoji siuntusįjį nuvilti, ar net įžeisti, nors tuo pat metu kiekviena žinutė, priešingai nei pokalbis akis į akį, yra maksimaliai neutrali, neįpareigojanti ir riboto simbolių skaičiaus. Itin tinkama blogoms naujienoms pranešti.

Kiekvienas būsenos atnaujinimas Feisbuke- irgi rizikingas, nes netyčia gali negauti nė vieno “like” ar dar blogiau- sulaukti gausybės piktų komentarų ir net dar blogiau- būti fiziškai užpultas.

Nuolat stebėdamas, kaip (dažniausiai) šauniai gyvena tie keli šimtai feisbukinių draugų, vėl stresuoji- čia dažnai vyksta tikri statusų karai, nes nori nenori, turi peržiūrėti visus visų “buvau čia”, “valgiau tą”, “nusipirkau Z”, “štai aš su X”, o štai “kaip aš atrodau šį vakarą”, “čia mano X”, o “čia mano Y”.

Faktas: ilgainiui persisotinimas informacija gresia susilpnėjusiais kognityviniais gebėjimais, “mąstymo rūku” ir pažemėjusiu IQ, o nesibaigiantys trivialūs sprendimai, kuriuos nuolat turime priimti: “ar atsakyti dabar”, “ką parašyti čia”, “ką daryti su šita žinute”, “kaip sureaguoti į tai?” tiesiogiai žlugdo mūsų sugebėjimą, bei valią spręsti.

Nuolat blašydamiesi informacijos lavinose, tampame tik dar labiau išsiblaškę ir nebesugebame susikaupti. Mūsų smegenims užtenka net ir mažiausios dopamino

dozės, kiekvieną kartą atradus ką nors netikėto, ar naujo, todėl vis norisi atrasti dar, ir dar. Nustebti. Taip nuolat stimuliuodami smegenis, rizikuojame jas transformuoti: tapti itin lengvai sudominamais, ir tuo pat metu lengvai pasibodinčiais hedonistais.

Mechaniškas malonumų siekimas, tapęs įpročiu, geriausiai paaiškina, kodėl internete karaliauja katinėliai, šunyčiai ar katinas rūščiasnukis- jis negrėsmingas, visai mielas ir garantuoja bent truputį palaimingojo dopamino, nors ir trumpam jį išvydus. Vėl ir vėl. Todėl ir vaidenasi čia metų metus.

Iš esmės, šiandien vis dažniau elgiamės taip, kaip tos žiurkės klasikiniame Peter Milner ir James Olds eksperimente: joms elektrodai buvo įmontuoti tiesiai į smegenis, į “malonumų centrą”, kurį turime ir mes, ir kiekvieną kartą spustelėjusios svirtelę, graužikės akimirksniu gaudavo orgazmišką dopamino dozę- it narkomanai, gavę kokaino.

Ir?

Štai vienas iš įrašų, kuriame uber-hedonistiškai nusiteikusi žiurkė nebegali nebeuspausti svirtelės:

Nesunku nuspėti, kuo šie eksperimentai baigdavosi. Liūdnai. Žiurkės visiškai nusistekendavo, spaudinėdamaos svirtelę kad ir po 6000 kartų per valandą, nebekreipdamos dėmesio į nieką kitą- nei maistą, nei sekso galimybes, nei skausmą, kurį tekdavo patirti, kad vėl galėtų sau spustelti.

Mūsų malonumų centrus galima stimuliuoti ne tik elektrodais tiesiogiai- tai beje, ne kartą bandyta ir su žmonėmis. Šie maldaudavo, kad tik elektrodų niekas nebeišimtų, visa ką pasaulyje pamiršę.

Puikiai veikia ne tik narkotinės medžiagos, alkoholis, nikotinas, saldus ar riebus maistas, pornografija, bet ir video žaidimai, televizija, ir žinoma- naršymas internete- čia kiekvieną kartą už tai, kad sugebame sutelkti dėmesį į kažką naujo, ar netikėto, smegenys apdovanojamos dopamino pliūpsniu.

Todėl lengvai atsiduodame nuolat besikeičiantiems, blaškantiems vaizdams- pasirodo, net puse akies stebėdami dinamiškai besikeičiančius vaizdus per elementariausią TV, jau gauname reikšmingą dopamino dozę.

Įstabiausia yra tai, kad neblaškomi apskritai sunkiai beišbūname. Ir tai nebūtinai yra šių laikų bėda. Dar Blaise Pascal XVII-ame amžiuje yra pastebėjęs, kad „visas žmonijos blogis kyla būtent iš to- žmogus nesugeba ramiai pasėdėti kambaryje”.

Norėdami įsitikinti, ar šiuolaikiniams žmonėms iš tikrųjų yra sunku ramiai, nesiblaškant, pasėdėti vieniems kambaryje, Timtohty Wilson, David Reinhard ir visas būrys kitų tyrėjų surengė 11 neįprastų **eksperimentų**- paprašė tiriamųjų 6-15 minučių ramiai pasėdėti kambaryje ir nieko neveikti. Tik neužmigti.

Ir?

Veik pusei “atsėdėjusiųjų” tai buvo itin nemaloni patirtis.

Maža to, kai vieno eksperimento metu tiriamiesiems buvo pasiūlyta arba pasėdėti, nieko neveikiant, 15 minučių, arba taip pat sėdint ir nieko neveikiant, truputį prasiblaškyti – laikykitės- išbandyti **nemalonų** elektros smūgį į galvą. Neįtikėtina, bet 67 proc. tiriamųjų vyrų... pasirinko elektrošoką, patirdami nuo vieno iki keturių smūgių. Į galvą.

O vienas išsišokėlis per visą sėdėjimo laiką spėjo susiveikti net 190 smūgių. Ir nieko. Liko sveikas.

Ir ne mažiau aktyvus.

Putplasčio plytos

“Tapti virtualiai nukautu virtualiu lazeriu virtualiame pasaulyje yra taip pat tikra, kaip ir realybėje, nes esi tik tiek negyvas, kiek manai esąs”- Douglas Adams

Jei kas nors norėtų įsitikinti, kaip informacijos ir stimuliacijos perkrova veikia žmonių smegenis, vertėtų pasižiūrėti pirmiausia į vaikus.

Mūsų Vincui kurį laiką buvo leista žaisti kompiuteriu tiek, kiek tik užsimanys. Tada mes, visi šeimos vyrai, kurį laiką atskirai nuo visos šeimos sau tupėjome Floridoje, ir aš buvau nutaręs įvesti visiškai liberalią tvarką- kodėl gi ne? Buvo itin patogų- Vincas atsisėda prie kompo, ir jo nebėra. Geresnės auklės nerastum.

Visiems, teigiantiems, kad tai nieko tokio, ir leidžiantiems kompiuteriams, išmaniesiems ar dar kokiems įrenginiams užimti, auklėti bei prižiūrėti savo vaikus, verta išvysti, kas tada atsitiko šiam mūsų itin energingam, guviam vaikui. Dievaži, viskas vyko kaip tam liūdnam Skinnerio ar Milnerio ir Ods eksperimente: Vincas kėlėsi ir gulėsi su mintimi apie žaidimą, jo absoliučiai niekas daugiau nedomino- nei mokykla, nei sportas, nei kelionės, nei bendravimas su kitais vaikais, tapo itin nekantrus, irzlus, impulsyvus, dar ir baisus savimyla, tad vienintelis poilsis nuo taip sumonstrėjusio vaiko namuose buvo tik... kuo greičiau įjungti jam kompą ir leisti toliau ganytis Minecraft'o lankose.

Tikra grįžtamojo ryšio kilpa.

Laimei, pagaliau susiprotėjau. Galų gale išgirdau, ką man sako žmona, tad išdrįsau pasakyti griežtą “ne” ir drastiškai apriboti kompiuteriui leidžiamą laiką. Šis, staiga toks vertingas kompiuterio laikas tapo ir pirmuoju dalyku, kuris, net nieko tėvams nesakius, paslaptinai išnyksta, jei tik vaiko elgesys būna netinkamas. Nerealiai veiksminga pedagoginė priemonė.

Transformacija buvo greita, ir stulbinanti- vėl turime vaiką, kuris labai mėgsta skaityti, daug sportuoja, gerai mokosi ir turi daugybę šaunių draugų. Akivaizdžiai lengviau bendrauja ir yra daug labiau empatiškas.

Dėsninga.

Šauni 2014 m. atlikta [studija](#) teigia, kad vaikai, bent penkias dienas išbuvę vasaros stovykloje be mobiliųjų telefonų, kompiuterių ar televizijos, akivaizdžiai geriau supranta kitų žmonių neverbalinę kalbą, veido išraiškas bei intonacijas, nei kontrolinė “neatjungtų” vaikų grupė.

Todėl turbūt neatsitiktinai pasaulinėje technologijų Mekoje, Silicio slėnyje, Kalifornijoje, išpopuliarėjo Waldorfo metodo mokyklos.

Nors dėl šio metodo nuostatų galima būtų ginčytis, Kalifornijoje jau yra net 40 iš visų 160 Waldorfo mokyklų, esančių JAV. Vieni mokslo metai moksleivio tėvams kainuoja iki 24.000 dolerių, tačiau mokinių netrūksta- čia mokosi Ebay CTO atžala, vaikus čia siunčia ir Google, ir Apple, ir HP, ir Yahoo inžinieriai. Net trys ketvirtadaliai mokinių tėvų dirba technologijų kompanijose.

Keista štai kas: kodėl pažangiausias technologijas kuriantys tėvai mielai renkasi būtent šias mokyklas savo vaikams?

Paprasta. Todėl, kad tai yra bene vienintelės mokyklos Kalifornijoje, kuriose šių pažangiausių technologijų nerasta.

Waldorfo metodui jau veik 100 metų. Jis konservatyviai paprastas: klasėse, be molio, pieštukų, popieriaus, jokių kitų aukštųjų ar žemųjų technologijų nėra kvapnerasi nei ekranų, nei kompiuterių, nei interneto. Vaikai mokosi aktyviai bendraudami su mokytojais, itin didelis dėmesys skiriamas darbui pirštais, lietimui, žaidimams, muzikai, kalbos lavinimui, amatams, rankdarbiams ir pan. O į kompiuterius, išmaniuosius įrenginius ir internetą šioje mokykloje žiūrima kaip į **rimčiausią kliūtį moksleivių kūrybiškumui, judėjimui, bendravimui ir atidumui.**

Beje, Steve Jobs namuose jo atžalos Ipad'ų **net nebuvo laikę rankose**. Kiekvieną vakarą visa gausi Jobsų šeima, anot biografo Walter Isaacson, susirinkdavo prie didelio stalo vakarieniauti, diskutuoti, klausytis pasakojimų- bendrauti. Būti čia, o ne virtualiuose pasauliuose.

Kartais man net baugu pagalvoti, kas dės, kai tikri, de facto **virtualios realybės įrenginiai** pagaliau taps prienami kiekvienam, ypač vaikams. Kaip tada pavyks vaikams paaiškinti, kas yra realu, tikra, galų gale, svarbu, ir kas- ne? Ir kaip reikės juos iš tos virtualybės iškrapštyti?

Pirmoji masiškai gamintų VR įrenginių banga, už prieinamą kainą, parduotuves pasieks jau šiemet, prieš Kalėdas. Kažkur skaičiau, kad itin didelės raiškos VR įrenginiai, laimei, iki šiol dar taip stipriai pykina vartotojus, jog šie nuo virtualios realybės tiesiog apsisvemia.

Tačiau tai, žinoma, yra išsprendžiama problema.

Anksčiau ar vėliau ir itin didelės raiškos VR sistemos veiks kaip iš pypkės, nebepykins, tad malonumas ten pasinerti gerokai pranoks tą, kurį iki šiol

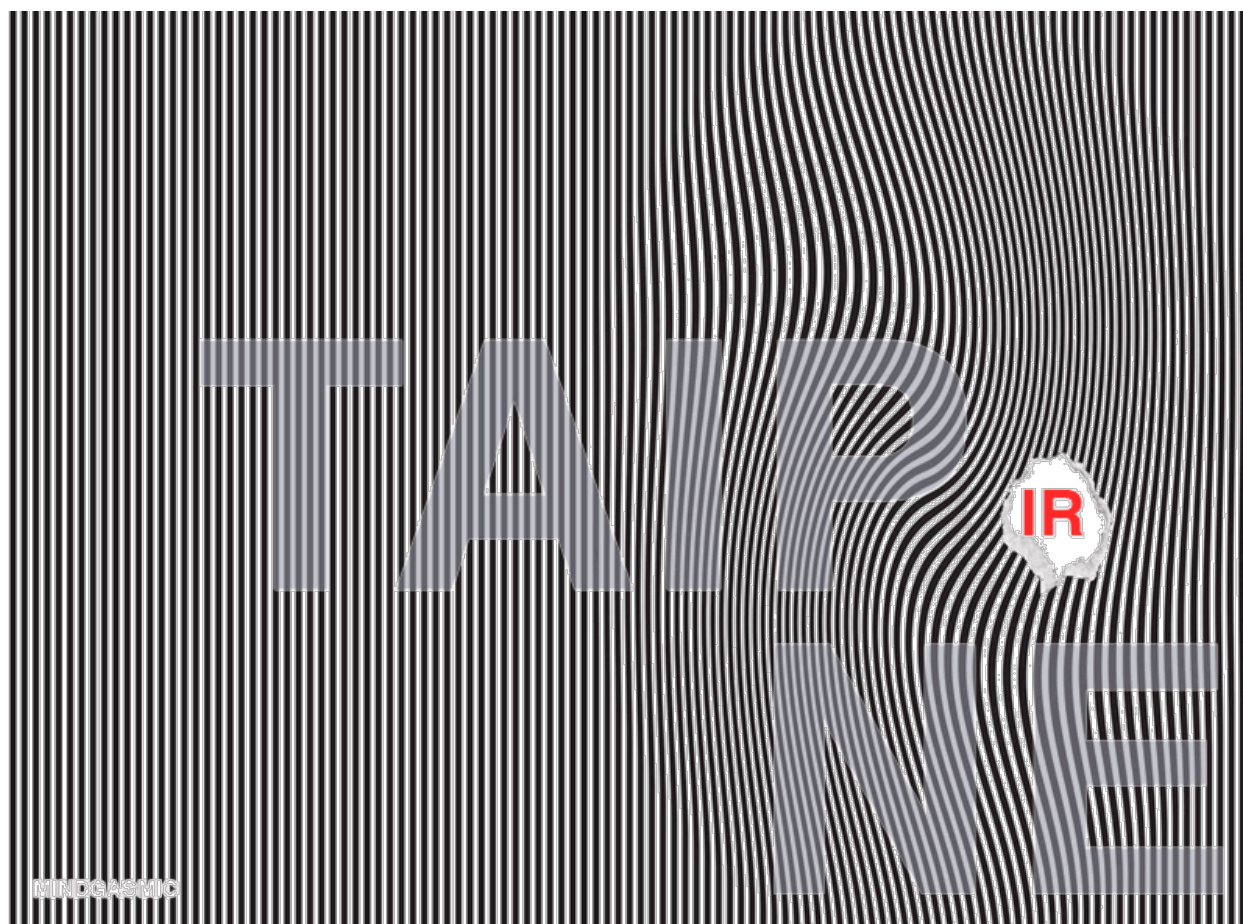
patirdavome, taip primityviai stimuliuodami dopamino išsiskyrimą požiėviniame smegenų branduolyje video žaidimais, televizija, muzika ar naršydami internete. “Skaitei?”- anądien klausia Vincas- “Minecraft greitai bus galima žaisti virtualioje realybėje.” Ir žiūri tokiom tarsi nieko nematančiom akim, tarsi jis jau ten, su VR akiniais.

“Vyruti”- mąstau, bandydamas atsakyti, o ne reaguoti. “Jei jau virtualioje realybėje, dar nerealiau bus kažką panašaus iš *tikrųjų* susikurti. Tik dar kiečiau”. Pradedu įkvėptai pasakoti, kaip iš bambukų galime pasistatyti namus, o tada skeltuvais galime išknisti visą žemę aplink, ieškodami brangenybių. Turėsime daug daugiau įvairiausių įrankių, sakau, nei tu rastum Minecrafte. Prisidarysime putplasčio blokų, pastatysime bokštą, o paskui viską susprogdinsime- na, tipiška minecraftinė istorija.

Lyg ir veikia. Dabar turiu greitai mokytis, kaip statyti namus, iš nieko, subtropikuose. Ir gaminti putplasčio blokus. Kad nesusimaučiau.

Įsijungiu Youtube.

Ir manęs nebėra.

Svarbiausi “ne”

“Paprasciausia žmonių kvailumo forma yra pamiršti, ko jie siekia”- Friedrich Nietzsche

Pasakojama, kad kartą legendinis investuotojas Warren’as Buffetas savo pilotui Steve pastebėjo: *“Žinai, tai, kad tu iki šiol dirbi man, byloja apie vieną svarbų dalyką: aš dar nepadariau savo darbo iki galo. Tau, Steve, laikas pasirūpinti savo tikslais ir siekiais”.*

Ir paprašė Steve suruošti bent 25 svarbiausių dalykų, kuriuos jis nori pasiekti gyvenime, sąrašą.

Kai Steve grįžo su gerai apgalvotu ir išsamiu sąrašu, Warrenas paprašė jį dar kartą visus siekius įvertinti, apgalvoti, tada išsirinkti penkis svarbiausius dalykus ir juos apibraukti.

Steve taip ir padarė- kiek pamąstęs, apskritimais pažymėjo penkis fantastiškus siekius, ir patvirtino Warrenui, kad taip, tai svarbiausi dalykai, kurių jis nuo šiol sieksias.

“Puiku”- atsakė Warrenas Buffett’as ir paklausė- “O ką planuoji veikti su likusiais 20?”

“Na, svarbiausi man yra tie penki, kuriuos išsirinkau”- uolaus mokinio tonu atsakė Steve.- “Tačiau likę 20 tikslų man irgi svarbūs. Todėl sieksiu ir jų, kada tik galėsiu, dirbdamas su penkiais pačiais svarbiausiais. Palyginus su šiais, likusieji dvidešimt tikslų, žinoma, yra mažiau svarbūs, bet aš jiems skirsiu pakankamai pastangų, irgi”.

Sako, kad tai išgirdęs, Warren’as Buffetas surimtėjo. Ir, žiūrėdamas Steve į akis, pasakė:

“Tu nesupratai, Steve. Visa tai, ko neišsirinkai iš savo sąrašo, dabar tapo “vengti bet kuria kaina” sąrašu. Kad ir kas bebūtų, šie 20 dalykų neturi gauti nė trupčio tavo dėmesio. Bent jau kol nepasieksi savo užsibrėžtų penkių”.

Vos ne Ezopo pasakėčia, ar ne. Greičiausiai Steve dirbo ne Warren’ui, o “NetJets”, ir vargu ar toks pokalbis apskritai kada vyko. Tačiau Warrenas Buffetas idealiai tinka būti šiuolaikinių motyvacinių pasakėčių herojumi.

Jis gyvas, aktyvus vienas iš sėkmingiausių investicinių bendrovių, “Berkshire Hathaway” vadovas, antras turtingiausias šioje planetoje žmogus (beje, 99 procentus savo turtų jau paskyręs labdarai), ir iki šiol gyvena tame pačiame niekuo labai neišsiskiriančiame name, kurį įsigijo dar 1958 metais.

Gerai jį pažįstantys tvirtina, kad ant jo darbo stalo iki šiol nėra kompiuterio, ir bent dvylika valandų per savaitę Warren’as skiria žaisti seną gerą bridžą. Akivaizdu, kad Warren’as Buffet’as puikiai moka pasakyti “ne”.

Viskam, kas ne taip svarbu.

Spėju, kad jis turi laiko pasėdėti vienas pats. Kad ir darbo kambaryje, kuriame iki šiol nėra kompiuterio.